

1. 9. 2022

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Hledání rozsahu nezávislosti a nestrannosti insolvenčního správce: garantuje Listina právo na zákonného insolvenčního správce?

Insolvenční správce má v insolvenčním řízení naprosto klíčovou úlohu, v rámci tohoto řízení disponuje širokými pravomocemi různorodé povahy - od správy dlužnickových aktiv, po uspokojování jeho dluhů.[1] Rozhodnutí insolvenčního správce přitom často vedou k důsledkům, které jsou nevratné a mají podstatný dopad na poměry účastníků řízení. I přes to ale zákonodárce postavení insolvenčního správce v insolvenčním řízení nevymezil zcela jasně - mnoho podstatných otázek tak postavila najisto až judikatura, mnoho otázek zůstává dodnes nezodpovězeno.

Zvláště závažné dopady přitom mají zejména otázky spojené s nezávislostí insolvenčního správce - podjatý insolvenční správce totiž, s ohledem na rozsah jeho pravomocí v řízení, může v rámci řízení napáchat mnoho škod, a to nejen bezprostředně ve vztahu ke konkrétním procesním subjektům vystupujícím v řízení, ale i ve vztahu k důvěře v insolvenční řízení a systém jako celek. Judikatura soudů přitom ukazuje, že takové nebezpečí není jen abstraktní představou kritiků současné právní úpravy, ale nebezpečím reálným.[2]

Požadavek na nezávislost a nestrannost osoby insolvenčního správce přitom vyplývá zejména z § 24 InsZ, shodně jako ze základních zásad insolvenčního řízení (vymezených v § 5 InsZ). Úprava je však stručná a judikatura tak postupně přispívá k vymezení požadavků, jimiž by se insolvenční řízení mělo v každém případě podrobit. Nejvyšší soud tak například v rozhodnutí 29 NSČR 107/2013 konstatoval, že „podmínky, za nichž je insolvenční správce vyloučen z insolvenčního řízení, lze v zásadě poměřovat s podmínkami určenými ustanovením § 14 odst. 1 o. s. ř.[3]“, a otevřel tak prostor pro poměrování úpravy nezávislosti a nestrannosti insolvenčních správců s úpravou nezávislosti a nestrannosti soudců.[4]

I v otázce jmenování insolvenčního správce hraje jeho nezávislost a nestrannost klíčovou roli. V minulosti docházelo mnohdy k pochybné praxi insolvenčních soudů, když byli insolvenční správci pro konkrétní řízení jmenováni na základě nejasných kritérií a za nejasných podmínek.[5] Pravomoc jmenovat insolvenčního správce byla podle tehdejší úpravy svěřena předsedovi insolvenčního soudu (§ 25 odst. 1 InsZ v původním znění). Tento nežádoucí stav se do jisté míry podařilo napravit a aktuální znění insolvenčního zákona tak vychází z rotačního principu. Bezpochyby tak došlo k upevnění nezávislosti a nestrannosti insolvenčních správců (odhlédneme-li v tomto případě od specifické úpravy tzv. „předbalené“ reorganizace, v níž může insolvenčního správce vybírat sám dlužník), otázkou však je, zdali jsou takové záruky z pohledu právního řádu jako celku dostatečné. Hledáním odpovědi na tuto otázku se věnuje právní věda již dlouho a není ambicí tohoto příspěvku nabídnout tak komplexní pohled, klíčovým vodítkem nám však v těchto debatách může být odpověď na otázku, zdali je možné z Listiny odvodit právo na zákonného insolvenčního správce a mít tak ještě vyšší nároky na postupy jeho jmenování a záruky nezávislosti a nestrannosti.

Ústavodárce zakotvil právo na zákonného soudce v článku 38 odst. 1 Listiny v následující podobě: „Nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci. Příslušnost soudu i soudce stanoví zákon.“ Ačkoliv Listina tedy výslovně zmiňuje jen a pouze soudce, Ústavní soud postupně ve své rozhodovací praxi

postavil najisto, že tento článek lze přiměřeně aplikovat i na jiné obdobné případy. Výslovně se zatím v tomto smyslu vyjádřil k rozhodcům: „Ústavní soud dává ve své rozhodovací praxi najevo, že základní zásady řízení platí i v řízení před rozhodci a že právo na zákonného soudce (čl. 38 odst. 1 Listiny) lze přiměřeně vztáhnout i na řízení rozhodčí. Požadavek na konkretizaci a individualizaci výběru rozhodce zdůrazňuje proto, že rozhodčí řízení představuje jakýsi „odklon“ od klasického soudního řízení, proti jehož výsledku existují pouze velmi omezené možnosti soudního přezkumu (srov. nález sp. zn. II. ÚS 2164/10). Není-li tedy rozhodováno rozhodcem, jehož výběr se uskutečnil podle transparentních pravidel, nemůže být akceptovatelný ani výsledek tohoto rozhodování.[6]“

Určujícím kritériem by v takovém případě mělo být právě autoritativní rozhodování o právech a povinnostech, jež se dá v tomto směru považovat za pojmový znak článku 38 odst. 1 Listiny (vizte také komentář k Listině: „Princip zákonného soudce se v plné míře uplatňuje ve všech typech soudního řízení, přiměřeně pak i v **jiných řízeních**, v nichž se rozhoduje o právech a právem chráněných zájmech fyzických a právnických osob (zákonem svěřených k rozhodování jinému orgánu namísto soudu)[7]“)

Konkrétně ve vztahu k postavení insolvenčního správce přitom Ústavní soud ustáleně judikuje, že v rámci insolvenčního řízení není ani zástupcem věřitelů, ani zástupcem dlužníka, ale je, (zejména) ve vztahu k popírání a uznávání (nepopření) pohledávek věřitelů, v postavení orgánu veřejné moci.[8] Jako takový přitom při přezkumu pohledávek autoritativně rozhoduje o právech a povinnostech věřitelů – slovy Ústavního soudu: „Insolvenční správce tedy autoritativně rozhoduje o právech a povinnostech věřitelů, kteří se nenacházejí v rovnoprávném postavení s insolvenčním správcem, obsah rozhodnutí nezávisí na jejich vůli. Za rozhodnutí insolvenčního správce tak lze považovat stanovisko insolvenčního správce k pohledávce věřitele na přezkumném jednání, které je vyjádřeno v seznamu přihlášených pohledávek, jež je přílohou protokolu z přezkumného jednání.[9]“

Není přitom možno nechat bez povšimnutí, že činnost insolvenčního správce má bezprostřední dopady dokonce i do sféry základních práv věřitelů, když popřením (či rozhodnutím nepopřít) konkrétní pohledávky nepřímou ovlivňuje poměr uspokojení jednotlivých věřitelů, a tedy v důsledku takového rozhodnutí může zasáhnout do jejich vlastnického práva. Taková rozhodnutí jsou přitom často konečná a nejsou nadále přezkoumávána (ani insolvenčním soudem)[10]. O to víc by tak mělo být v rámci insolvenčního procesu šetřeno základních práv jednotlivých procesních subjektů, a tedy měla být zajištěna co nejvyšší garance nezávislosti a nestrannosti insolvenčního správce.

Z výše popsané povahy činnosti insolvenčního správce a výkladu práva na zákonného soudce garantovaného Listinou je tak patrné, že není žádného rozumného důvodu, proč by se toto právo nemělo přiměřeně aplikovat i ve vztahu k insolvenčnímu správci, a podpořit tak garanci vyšších standardů nezávislosti a nestrannosti insolvenčních správců. Ačkoliv není toto téma zatím výrazněji reflektováno, zejména ze strany odborné veřejnosti se objevují názory podporující tyto závěry.[11]

Takový závěr by přitom mohl znamenat významné důsledky pro kvalitu tuzemského insolvenčního procesu, když by došlo ke zvýšení požadovaných záruk nezávislosti a nestrannosti insolvenčního správce a některé instituty insolvenčního zákona v současné podobě by tak takovým požadavkům nevyhověly a musely by být vypuštěny – jde zejména o větu druhou § 25 odst. 1 InsZ, která umožňuje výběr insolvenčního správce dlužníkem v případě tzv. předbalené reorganizace a dle našeho názoru je zcela nevyhovující požadavkům na nezávislost a nestrannost insolvenčního správce, když umožňuje činit takto jmenovanému insolvenčnímu správci nezvratné kroky, které často nejsou nijak přezkoumány a mohou mít významné dopady na postavení věřitelů v insolvenčním řízení.

Jaroslav Kopřiva

GLATZOVA & Co.

[GLATZOVA & Co., s.r.o.](#)

Betlémský palác
Husova 5
110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 401 440
e-mail: office@glatzova.com

---

[1] RICHTER, T. Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 152.

[2] Vizte např. Usnesení 1 VSPH 198/2014-A-26 ze dne 5. května 2014, kde insolvenční správce přijal ustanovení insolvenčním správcem, ačkoliv byl dlužník zastoupen advokátem z téže kanceláře.

[3] Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. června 2014, sp. zn. 29 NSČR 107/2013; shodně například Usnesení ze dne 31. srpna 2015, sp. zn. 29 NSČR 110/2014.

[4] Na druhou stranu takové vodítko přináší i celou řadu komplikací, když postavení a požadavky na výkon funkce insolvenčního správce a soudce jsou diametrálně odlišné.

[5] RICHTER, T. Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 154.

[6] Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 3. dubna 2012, sp. zn. IV. ÚS 2735/11.

[7] PEKAŘOVÁ, Lenka. Čl. 38 [Právo na zákonného soudce; veřejné projednání věci bez zbytečných průtahů; právo být osobně přítomen a vyjádřit se k věci]. In: HUSSEINI, Faisal, BARTOŇ, Michal, KOKEŠ, Marian, KOPA, Martin a kol. Listina základních práv a svobod. 1. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2021, marg. č. 7.); obdobně BAŇOUC, Hynek. Čl.38 (Veřejné, průtahů prosté jednání před zákonným soudcem a soudem s možností vyjádření). In: WAGNEROVÁ, Eliška, Vojtěch ŠIMÍČEK, Tomáš LANGÁŠEK, Ivo POSPÍŠIL aj. Listina základních práv a svobod: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. ASPI_ID KO2_1993CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

[8] Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 1. července 2010, sp. zn. Pl. ÚS 14/10.

[9] Tamtéž.

[10] Zejména v případě, kdy insolvenční správce pohledávku nepopře, a nedojde tak k incidenčnímu sporu.

[11] Vizte např. RICHTER, T. Insolvenční právo. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s.155: „Považuji za evidentní, že zavedením pravidla § 25 InsZ v jeho znění platném od 1. 1. 2014 zavedl zákonodárce (v kombinaci s důsledky již citované judikatury Ústavního soudu ohledně povahy činnosti insolvenčního správce jako subjektu nadaného veřejnou mocí) právo na „zákonného insolvenčního správce“ velmi obdobné právu na zákonného soudce.“; a dále CÍSAŘ, J. „Zákonný“ insolvenční správce. Bulletin advokacie, 2017, č. 6, s. 46-48.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)